

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN İNCELENMESİ : ANKARA ÖRNEĞİ *

THE STUDY OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS' VIEWS REGARDING VALUES EDUCATION AND THE DIFFICULTIES THEY FACE : ANKARA SAMPLE

Çağla Gür **, Nurcan Koçak***, Nurşen Şirin****, Münire Şafak*****,
Arzu Demircan*****

ÖZET: Toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleştirilmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında, öğretmenler başrolü oynamaktadırlar. Çocuğu tanımak, yeteneklerini keşfederek bilinçli yardımda bulunmak eğitimcilerin en önemli görevleridir. Bu bağlamda, öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında bilgileri, uygulamaları ve beklentilerinin okullarda verilen değerler eğitimini etkileyeceği ortadadır. Bu çalışmanın amacı ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini, eğitim uygulamalarını, yararlandıkları kaynakları ve eğitimlerinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Çalışma kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır: (1) Okullarda değerler eğitimi verilmesi önemli midir? (2) Değerler eğitimine yönelik uygulamalar nelerdir? (3) Değerler eğitimi uygulamalarında yararlanılan kaynaklar nelerdir? (4) Değerler eğitiminde en çok karşılaşılan güçlükler ve öneriler nelerdir? Bu çalışma Turgut Özal Üniversitesi ve Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, çözümlemeler durum çalışması deseni ile yapılmıştır. Çalışma, Ankara'nın Elmadağ ilçesinde yürütülmüştür. Elmadağ İlçesinde görev yapan 78 öğretmen çalışma grubunu oluşturmaktadır. Veriler Elmadağ'da gerçekleştirilen ilköğretim öğretmenlerine yönelik bir konferans öncesinde konferansa katılan ilköğretim öğretmenlerinden değerlendirme formu aracılığı ile elde edilmiştir. Çalışma kapsamında 100 form dağıtılmış, geri dönen 93 formdan bazı soruların boş bırakılması, yeterince okunup özenle doldurulmaması nedeni ile ilköğretim öğretmenleri tarafından doldurulan yetmiş sekiz form araştırmaya temel alınmıştır. Öğretmenlerin değer eğitimine ilişkin açıklama ve ifadeleri nitel veri analiz çeşitlerinden içerik analizine tabi tutulmuş çıkan sonuçlara göre kodlama yapılarak, frekans ve yüzdelik yardımıyla tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Yorumlara destek olmak üzere de, sıklıkla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmalarda katılımcıların düşünceleri açığa çıkacağından öğretmenlerin görüşlerinin yer aldığı formlara numara verilerek doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğretmenlerin okullarda değerler eğitimi verilmesini önemli buldukları, bu konuda sınıflarında çeşitli çalışmalar gerçekleştirdikleri (projeler uygulama, afiş, broşür, pano ve seri gibi görsel kaynaklar hazırlama, drama- tiyatro etkinlikleri düzenleme vb.), kaynak olarak en çok internetten yararlandıkları, değerler eğitimi sürecinde daha çok etkinlikleri seçme ve uygulama açısından ve ailelerle güçlük yaşadıkları bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değerler eğitimi, öğretmenler.

ABSTRACT: Teachers play a great role in providing comfort and social peace, socializing individuals and preparing them for their social lives and transferring the culture and values of the society to the next generations.

*İlköğretim Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Karşılaştıkları Güçlüklerin İncelenmesi adlı çalışma 2013-04-017 proje numarası ile Turgut Özal Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Fonu tarafından desteklenmiştir.

** Doç.Dr. Turgut Özal Ü. Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, cgur@turgutozal.edu.tr

*** Yrd.Doç.Dr. Turgut Özal Ü. Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, nkocak@turgutozal.edu.tr

**** Öğr.Gör. Turgut Özal Ü. Ankara Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, nsirin@turgutozal.edu.tr

***** Öğr.Gör. Turgut Özal Ü. Ankara Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, msafak@turgutozal.edu.tr

*****Arş.Gör. . Turgut Özal Ü. Sağlık Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, ademircen@turgutozal.edu.tr

Knowing the child during these critical years and discovering his abilities and helping him consciously are teacher's responsibility. In this context, it is obvious that the teacher's knowledge, applications and expectations regarding the education of values effect the value education in schools. The purpose of the present study is to identify elementary school teachers' views regarding education of values, education applications, resources they use and difficulties they face. Within the frame of this general purpose answer to the following questions were investigated: (1) Is it important to give education of values at schools? (2) What are the applications in terms of education of values? (3) What are the sources that are used while applying education of values? (4) What are the most frequent difficulties faced in education of values and suggestions to solve these problems (while studying with students, applying the activities, with regard to families and others)? The present study was conducted in cooperation with Turgut Özal University and Ankara Directorate of National Education The study group is formed with 78 teachers working in Elmadağ district of Ankara. Qualitative research model was the method and questionnaire was the data collection tool in the present study. The validity of the questionnaire is provided by asking expert opinions At first, 100 form was delivered to the teachers but as a result of some unanswered questions in some forms, these forms were not included to the survey. Well answered 78 forms were examined. Teachers' explanations on values education were examined. According to the results; it is found that, teachers find essential to teach values in schools, and they apply various studies regarding education of values (such as applying projects, preparing visual sources like posters, brochures, billboards and series, organizing drama-theatre events), internet is the most common resource for them. In terms of difficulties, parents, the selection of activities, and how to apply these activities are the challenges they encounter.

Key Words: Values, Values Education, Teachers.

GİRİŞ

Değerler eğitimi, öğrencilerin toplumun kabul gördüğü değeri geliştirmelerine yardımcı olurken, yaşamı daha iyi değerlendirmelerine ve yaşamdan haz almalarına hizmet eder (Kirschenbaum, 1995). Öğrenim çağındaki her bireyin toplumda kabul gören davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması okulların temel amaçları arasındadır. (Tepecik, 2008).

Son yıllarda değerler eğitimi, pek çok ülkenin politik gündemlerinde yer almaktadır (Veugelers & Kat, 2003). Türkiye'de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitim sistemi, vatandaş yetiştirme ve toplumsal değerlerin geliştirilmesi yönünde önemli roller üstlenmiştir. Balcı & Yelken, 2010). Genel eğitim programını oluşturan temel öğeler arasında değerler eğitimi tanımlanmaktadır (Balcı & Yelken, 2010; Cihan, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 2010 yılında 08.09.2010 tarih 6312 sayılı ile valiliklere ve tüm ilk ve orta dereceli okullara; ders içi ve ders dışında, değerler eğitime yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile ilgili bir genelge yollamıştır. Bu genelgede değerler eğitiminin kapsamı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır” (MEB,2010).

Güncellenen yeni öğretim programlarından sonra derslerde değer öğretimi hususuna daha fazla yer verildiği görülmüştür (Can, 2008; Baş & Beyhan, 2012). Gerek okulöncesi, gerek ilköğretim programlarının içeriğinde değerler eğitime yönelik ayrıca çalışmalar yapılmış, değerlere ve değer eğitime ayrıcalık tanınmıştır (Tezgel, 2006; MEB, 2013). Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda “programın değerleri” belirlenmiş, Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'nda “tutum ve değer kazanımları” başlığı altında adalet, dürüstlük, sorumluluk sahibi olma ve özgüven gibi değerler verilmiş, Matematik Dersi Öğretim Programı'nda değer ve tutumlar, “duyuşsal özellikler ve öz yönetim yeterlilikleri” başlıkları altında işlenmiştir (Akbaş, 2008). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nın da programın değerleri belirlenmiş ve değer öğretimine ilişkin açıklamalar verilmiştir (Akbaş,2008). Bununla birlikte, değerler eğitiminin sadece eğitim öğretim programlarında vurgulanan bir

öge olmaktan öte alan sınırlaması aranmaksızın, öğretmenlerin sınıf içindeki öğrenme ortamını düzenleyişinde, etkinliklerini uygulayışında, öğretim stratejileri kullanırken, içerik seçiminde, sınıf içinde izin verdiği ya da pekiştirdiği davranışlarda, öğretim stilinde, disiplin uygulamalarında, öğrencilerine yönelik tutum ve davranışlarında yer verilmesi gereken unsurlar olarak görülmelidir (Veugelers & Vedder, 2003).

Değerler Eğitimi ve Öğretmen

Günümüzde öğrenciler üzerinde etkili olan faktörlerin ve kişilerin sayısı ve niteliği değişmiştir. Medyanın etkisi, şehirleşme gibi faktörlerin etkisiyle çocukların model alacağı kişilerin sayısı artmış, birçok olumsuz örnek de hayatlarına girmiştir (Özmen, Er & Gürgil, 2012). Tüm bu yaşanan gelişmeler okullarda verilmek istenen değer eğitiminin önemini daha da artırmıştır. Okullarda verilen değer eğitimi konusunda en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretmen varlığı ile öğrencilere model olan bir rehberdir. Bunun yanı sıra, çeşitli yöntem tekniklerle programlarda yer alan değerleri öğrencilere kazandırması açısından öğretmene düşen sorumluluklar da artmış durumdadır (Özmen, Er & Gürgil, 2012). Toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleştirilmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında, öğretmenler başrolü oynamaktadırlar. Bu kritik dönemde çocuğu tanımak, yeteneklerini keşfederek bilinçli yardımda bulunmak, eğitimcilerin en önemli görevlerinden birkaçı arasında yer alır. (Tarkoçin, Berktaş & Balat, 2013). Bu bağlamda, öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında bilgileri, uygulamaları ve beklentileri okullarda verilen değerler eğitimi etkileyecektir.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini, değerler eğitimine yönelik kendi geliştirmiş oldukları eğitim uygulamalarını, yararlandıkları kaynakları ve eğitimlerinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Bu genel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır: (1) Okullarda değerler eğitimi verilmesi önemli midir? (2) Değerler eğitimine yönelik uygulamalar nelerdir? (3) Değerler eğitimi uygulamalarında yararlanılan kaynaklar nelerdir? (4) Değerler eğitiminde en çok karşılaşılan güçlükler ve öneriler nelerdir (öğrencilerle çalışmada, etkinliklerin uygulanmasında, aileler açısından ve diğer)?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizinden bahsedilecektir.

Araştırma Modeli ve Çalışma Grubu

Bu çalışma Turgut Özal Üniversitesi ve Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Turgut Özal Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Fonu tarafından 2013-04-017 proje numarası ile desteklenmiştir. Çalışma projenin öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin görüş ve ihtiyaçlarını belirleme basamağını oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, çözümlenmeler durum çalışması deseni ile yapılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan nitel çalışma desendir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Çalışma, Ankara'nın Elmadağ ilçesinde yürütülmüştür. Elmadağ İlçesinde görev yapan 78 öğretmen çalışma grubunu oluşturmaktadır. Veriler Elmadağ'da gerçekleştirilen ilköğretim öğretmenlerine yönelik bir konferans öncesinde konferansa katılan ilköğretim öğretmenlerinden elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme formu ile elde edilmiştir. Formun geçerliği uzman görüşüne başvurularak sağlanmıştır. Bu çerçevede konu ile ilgili olarak taslak sorular hazırlanmış ve bu sorular için beş alan uzmanından görüş alınmış, önerilere göre düzenlenen form

öğretmene pilot olarak uygulanmış, öğretmenlerin önerileri doğrultusunda da gerekli düzeltmeler yapılarak form son şeklini almıştır. Form çalışma grubunu oluşturan öğretmenlere uygulanmıştır. Değerlendirme formunda yer alan sorular şöyledir: “Okullarda değerler eğitimi verilmesi sizin için önemli midir?- Nedenini açıklayınız.”, “Değerler eğitimine yönelik uygulamalarınız oldu mu? Olduysa Örnekle Açıklayınız.”, “Değerler eğitimi uygulamalarınızda hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?”, “Değerler eğitimi konusunda en çok karşılaştığınız güçlükler ve öneriler nelerdir (öğrencilerle çalışmada, etkinliklerin uygulanmasında, aileler açısından ve diğer (belirtiniz). Çalışma kapsamında 100 form dağıtılmış, geri dönen 93 formdan bazı soruların boş bırakılması, yeterince okunup özenle doldurulmaması nedeni ile 15 form değerlendirilmeye alınmamıştır. Bu çalışmanın verileri ilköğretim öğretmenleri tarafından doldurulan yetmiş sekiz formdan elde edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin değer eğitimine ilişkin açıklama ve ifadeleri nitel veri analiz çeşitlerinden içerik analizine tabi tutulmuş çıkan sonuçlara göre kodlama yapılarak, frekans ve yüzdelerle tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Yorumlara destek olmak üzere de, sıklıkla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak sayısallaştırma sürecidir (Balci, 2009). İçerik analizi çerçevesinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yorumlamaya dayalıdır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırmalarda katılımcıların düşünceleri açığa çıkacağından isimleri doğrudan kullanılmamıştır. Bu çalışmada da öğretmen görüşleri aktarılırken ilgili öğretmenlerin görüşlerinin yer aldığı formlara numara verilerek doğrudan alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışma ilköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini, eğitim uygulamalarını, yaralandıkları kaynakları ve eğitimlerinde karşılaştıkları güçlükleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar analiz edilerek tablolar halinde verilmiştir.

Çalışma Grubunun Özellikleri

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin %37,2’si “41 yaş ve üstü”, %33,3’ü “31-40 yaş”, %29,5’i “30 yaş ve altı” yaş gruplarında yer almaktadır. Öğretmenlerin %67,9’u kadın, %32,1’erkektir. Öğretmenlerin %98,7’si lisans, %1,3’ü yüksek lisans mezunudur. Araştırma grubunun %11,5’i idarecidirler (müdür, müdür yardımcısı). Araştırma grubunun %71,8’i sınıf öğretmenlerinden, %9,0’u branş öğretmenlerinden, %7,7’si ise okulöncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Öğretmenlerin çalışma süreleri incelendiğinde; %48,7’sinin 10 yıldan az”, %38,5’inin “16 yıl ve üzeri”, %12,8’sinin ise “11-15 yıl” çalıştığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Öğretmenlerin Yaş, Cinsiyet, Çalışma Süresi, Mezun Olduğu Okul ve Branşlarına İlişkin Bilgilerin Frekans ve % Değerleri

Öğretmenlerin Özellikleri	f	%	
Yaş	30 yaş ve altı	23	29,5
	31-40 yaş	26	33,3
	41 ve üstü	29	37,2
Cinsiyet	Kadın	53	67,9
	Erkek	25	32,1
Mezun Olduğu Okul	Lisans	77	98,7
	Yüksek Lisans	1	1,3

	İdareci	9	11,5
	Sınıf Öğretmeni	56	71,8
	Okulöncesi Öğretmeni	6	7,7
Görevi/ Branşı	Branş Öğretmeni	7	9,0
Çalışma Süresi	10 yıldan az	38	48,7
	11-15 yıl	10	12,8
	16 yıl ve üzeri	30	38,5
Toplam		78	100,0

Değerler Eğitiminin Önemi

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, 78 öğretmenin 70'inin (%89,7) okullarda değerler eğitimi verilmesinin önemli olduğuna inandığı görülmektedir. Söz konusu bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: “Değerler Eğitimi Verilmesi Önemli Midir ?” sorusuna verilen cevapların f ve % değerleri

Değerler Eğitimi Verilmesi Önemli Midir?	f	%
Evet	70	89,7
Hayır	8	10,3
Toplam	78	100,0

Tablo 3 öğretmenlerin okullarda değerler eğitimi verilmesinin neden önemli olduğuna ilişkin yorumlarına işaret etmektedir. Okullarda değerler eğitimi verilmesini öğretmenlerin %27,0'si “topluma faydalı olacağı”, %19'u “kültür devamlılığının sağlanmasını ve kaybolan değerlerin yeniden kazanılmasını destekleyeceği”, %18,7'si “değerlerin öğrenilmesi ve hayata geçirmesini destekleyeceği”, %13'ü “çocukların karakter gelişimine ve eğitimine katkı sağlayacağı”, %13'ü “okulun değerleri kazandırmada rolünü arttıracacağı” için önemli bulmaktadırlar.

Tablo 3: “Değerler Eğitimi Verilmesi Neden Önemlidir?” sorusuna verilen cevapların f ve % değerleri

Değerler Eğitimi Verilmesi Neden Önemlidir?	f	%
1. Topluma faydalı olacağı için	19	27,0
2. Değerlerin öğrenilmesi ve hayata geçirmesini destekleyeceği için;	13	18,7
3. Değerlerin öğrenilmesi ve hayata geçirmesini destekleyeceği için;	13	18,7
4. Çocukların karakter gelişimine ve eğitimine katkı sağlayacağı için;	6	8,6
5. Okulun değerleri kazandırmada rolünü arttıracacağı için	19	27,0
6. Kültür devamlılığının sağlanmasını ve kaybolan değerlerin yeniden kazanılmasını destekleyeceği için;	78	100,0
Toplam		

Bazı öğretmenlerin yanıtları aşağıdadır:

Ö 3 : “Kültürün aktarımı ve devamlılığı açısından önemli buluyorum. Yaşadığımız coğrafyada sayısız kültürel unsurlar var. Çocukların bu zenginliğin farkında olarak yetişmeleri için gerekli olduğunu düşünüyorum”

Ö 34: “Her bireyin yaşam sürecinde yardıma, saygıya, hoşgörüye ihtiyacı var ve bu değerleri ağaç yaşken kazandırmak gerek.”

Ö 45 : “Bizi diğer milletlerden ayıran özelliklerimizin korunması gerektiği ve bunun için değerlere sahip çıkılması gerektiği kanaatindeyim.”

Ö 59: “Okulları sadece öğrencilere bilgi yüklediğimiz yerler olarak görmüyorum. Çocuğa bilgiye ulaşma yolları öğretildikten sonra bilgiye istedikleri yaşta ve yerde ulaşabilirler. Ancak iyi bir insan olmayı öğretmenler aracılığıyla ve okullarda değerler eğitimi verilmesiyle öğrenebilirler.

Değerler eğitimi verilmeli midir sorusuna hayır yanıtını veren 8 öğretmen ise (i) Değerler eğitiminin ayrıca uygulanmasına gerek olmadığı (3 öğretmen), (ii) Önce öğretmenlerin o değerlere sahip olması gerektiği (2 öğretmen), (iii) önce okul ve sınıf ortamlarında düzenlemeler yapılması gerektiği (1 öğretmen), (iv) değerler eğitiminin belli kalıplar içinde verilmesinin uygun olmayacağı (1 öğretmen), (v) Öncelikle öğretmenlerin değerler eğitimi alması gerektiği (1 öğretmen) şeklinde yorumlarda bulunmuşlardır.

Tablo 2’den elde edilen bulgular, öğretmenlerin değerler eğitimine önem verdiklerine işaret etmektedir. Tablo 3’te değerler eğitiminin neden verilmesi gerektiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin daha çok toplumsal, kültürel ve karakter gelişimi boyutlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Akpınar & Özdaş (2013), 55 öğretmenle yürütmüş oldukları çalışmanın sonucunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%93) değerler eğitiminin önemli olduğuna inandıklarını bulmuştur. Özmen, Er & Gürgil (2012) ise 130 öğretmenle gerçekleştirmiş olduğu çalışma sonucunda öğretmenlerin değerler eğitimine bakış açısının olumlu olduğunu ifade etmektedirler. Bu sonuçlar Akpınar & Özdaş (2013) ve Özmen, Er & Gürgil (2012)’in araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Araştırma sonrasında “okul öncesi öğretmenlerine yönelik değerler eğitimi” eğitim programı açılmış ve başvuruların online olarak gerçekleştirilmesi istenmiştir. Eğitime alınacak öğretmen sayısı 200 olarak belirlenmesine rağmen, 2 gün içerisinde 500 başvuru gerçekleşmiş ve başvuru kabulü sonlandırılmak durumunda kalmıştır. Bu durum öğretmenlerin değerler eğitimine önem vermelerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Değerler Eğitimine Yönelik Uygulamalar

Öğretmenlerin “Değerler eğitimine yönelik uygulamalarınız oldu mu?” sorusuna yanıtları %97,4 (76 kişi) oranında evet olmuştur (2 kişi hayır yanıtını vermiştir). Burada uygulama yapan öğretmen sayısının değerler eğitimi verilmesini önemli bulan öğretmen sayısından %8,81 (7 kişi) fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun Milli Eğitim Bakanlığı’nın değerler eğitimine önem veriyor olmasından, eğitim kurumlarının konu ile ilgili tutumlarından ve uyguladıkları eğitim müfredatından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik uygulamalarının neler olduğu incelendiğinde, öğretmenlerinin %39,7’sinin sınıf içi etkinlikler sırasında gerçekleştirdiklerini, %15,4’ü sorumluluk ve davranış projeleri uygulamaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunları daha küçük yüzdelik dilimlerle broşür, afiş, pano ve sergi gibi görsel kaynaklar hazırlama, drama ve tiyatro etkinlikleri düzenleme ve veli yönlendirmeleri yapma uygulamaları takip etmektedir.

Tablo 4: “Değerler Eğitimine Yönelik Uygulamalarınız Nelerdir?” sorusuna verilen cevapların f ve % değerleri

Değerler Eğitimine Yönelik Uygulamalarınız Nelerdir?	f	%
1.Drama ve tiyatro etkinlikleri	6	7.7
2.Sınıf içi etkinlikler sırasında gerçekleştirme.	31	39.7
3.Veli yönlendirmelerini yapma.(Bilgi verme, örnekler sunma vb)	3	3.8
4.Broşür, afiş, pano ve sergi gibi görsel kaynaklar hazırlama	7	9.0
5.Uygulamalarıyla model olma, çocuklara birey olarak değer verme	1	1.3
	6	7.7
6.Örnek sunma.	12	15.4
7.Sorumluluk ve davranış projeleri uygulama	12	15.4
8.Cevapsız		
	78	100.0
Toplam		

Akpınar & Özdaş (2013) ve Akbaş'ın (2004) çalışma bulgularında öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik uygulamalarını sınıf içi etkinlikler (grup çalışmaları), model olma, drama, velilerle çalışmalar, örnekler sunma (örnek olay, hikâyeler, afişler vb) şeklinde ifade edilmektedir. Meydan & Bahçe (2010) ise drama ve örnekler sunmanın sıklıkla kullanıldığını saptamıştır. Söz konusu bulguların araştırma bulgularıyla paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Değerler eğitime yönelik uygulamalar konusunda bazı öğretmenlerin yorumları aşağıda ifade edilmiştir:

Ö 18: *Yardımlaşma konusunda sınıflara kumbaralar konularak on beş gün süre verildi. Toplanan para ile ekonomik durumu daha kötü olan öğrencilerin devam ettiği bir okula bağışlanacak.*

Ö 31: *Verdiğim değerleri slaytlar, videolar, hikâyeler, film gösterileri ile desteklemeye çalışıyorum. Başkalarının yaşantılarından o değere ilişkin kesitler sunarak örnekler vermeye çalışıyorum.*

Ö 57: *Dostluk, birlik- beraberlik değeri kapsamında "birlik-beraberlik" pilavı yapıp okula ve velilere dağıtıldı.*

Yararlanılan Kaynaklar

Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında yararlandıkları kaynakların neler olduğu incelendiğinde (Tablo 5), öğretmenlerin %55,1'i internette, %24,4'ü konu ile ilgili kaynak kitaplar, görsel yayınlar, hikâye kitapları, vb.'dan yaralandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %5,1'i ise konu ile ilgili meslektaşlarıyla fikir paylaşımı yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 5: "Değerler Eğitimi Uygulamalarında Hangi Kaynaklardan Yararlanıyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların frekans ve % değerleri

Değerler Eğitimi Uygulamalarında Hangi Kaynaklardan Yararlanıyorsunuz?	f	%
1.Cevapsız		
2.Öğretmenlerin kendisinin üretmesi (hikaye yazma, oyun tasarlama, vb)	9	11,5
3.İnternette yararlanma.	1	1,3
4.Okulda alınan zümre kararlarını uygulama	43	55,1
5.Konu ile ilgili kaynak kitaplar, görsel yayınlar, hikâye kitapları, vb.	2	2,6
6.Meslektaşlarla fikir paylaşımı	19	24,4
	4	5,1
Toplam	78	100,0

Yararlanılan kaynaklar ile ilgili olarak bazı öğretmenlerin yorumları aşağıdadır:

Ö 6: *Piyasada bulduğum değerler eğitime yönelik her türlü kaynağı okuyorum, bulduğum etkinlikleri sınıftaki öğrencilere uyarlıyorum.*

Ö 13: *İnternette yararlanıyorum. Uygun bulduğum etkinlikleri sınıfta uyguluyorum.*

Ö 71: *Okulda zümre öğretmenleri ile birlikte kaynaklar üretiyor sonra bu kaynakları paylaşarak kullanıyoruz.*

Değerler eğitimi uygulamalarında öğrencilerle yapılan uygulamalar açısından karşılaşılan güçlükler

Tablo 6'da öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok karşılaştıkları güçlüklerin öğrencilerle çalışma yönünden değerlendirmelerine yönelik verdikleri yanıtlar incelenmektedir. Değerler eğitimi uygulamalarında öğrencilerle yapılan çalışmalarda öğretmenlerin %37,2'si herhangi bir güçlük yaşamadığını belirtmiş, %9,0'u ise cevapsız seçeneğini işaretlemişlerdir. Yaşadıkları güçlükleri ise öğretmenlerin %12,8'i "soyut bir konu olmasından dolayı yaş gruplarına uyarlamakta güçlük yaşıyorum", %10,3'ü "çocukların davranışlarında beklenen değişikliği oluşturmada güçlük yaşıyorum", %6,4'ü "değerleri çocuklara anlatmak ve kazandırmak için gerekli zamanı bulmakta güçlük yaşıyorum" şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %11,5'i ise "çocukların yaşantısında yeterince yer bulmadığı için, öğrenciler isteksizliklerini dile getiriyor, değerlere direnç gösteriyorlar" seçeneğini de ayrıca belirtmişlerdir.

Tablo 6: Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok karşılaştıkları güçlüklerin öğrencilerle çalışma yönünden değerlendirmelerine yönelik yanıtları (f ve % değerleri)

Değerler eğitimi uygulama konusunda en çok karşılaştığımız güçlükler nelerdir (öğrencilerle çalışma yönünden)?	f	%
1. Herhangi bir güçlük yaşamıyorum.	29	37,2
2. Cevapsız	7	9,0
3. Soyut bir konu olmasından dolayı yaş gruplarına uyarlamakta güçlük yaşıyorum.	10	12,8
4. Sınıf ortamının kalabalık olması nedeni ile uygulamada güçlük yaşıyorum.	2	2,6
5. Çocukların yaşantısında yeterince yer bulmadığı için, öğrenciler isteksizliklerini dile getiriyor, değerlere direnç gösteriyorlar.	9	11,5
6. Ailenin değerleri göstermekte problem yaşaması, çocukların da bu değerleri kazanmasını güçleştiriyor.	1	1,3
7. Aile ve okul değerleri arasındaki farklılık çocukların çatışma yaşamasına neden oluyor. Çocuk aile ve arkadaş çevresinin etkisiyle yanlış öğrenmeler gerçekleştiriyor.	4	5,1
8. Çocukların davranışlarında beklenen değişikliği oluşturmada güçlük yaşıyorum.	8	10,3
9. Sürekli ödül beklentisinden dolayı güçlük yaşıyorum.	3	3,8
10. Değerleri çocuklara anlatmak ve kazandırmak için gerekli zamanı bulmakta güçlük yaşıyorum.	5	6,4
Toplam	78	100

Yiğittir & Keleş (2011) ve Üner'in (2011) araştırma sonuçlarında elde ettikleri bulgular öğretmenlerin öğrencilerle değerler eğitimi uygulamalarında sıkıntı yaşadıklarını destekler niteliktedir. Bu konuya ilişkin bazı öğretmenlerin yorumları aşağıdadır:

Ö 4: Öğrenciler değerlerin önemli olduğunu bilmekle birlikte bunları davranış haline getiremiyorlar. Alışkanlıklarını değiştirmekte zorlanıyorlar ya da değiştirmek istemiyorlar.

Ö10: Okul öncesi dönem çocukları soyut kavramları algılamakta güçlük çekiyor.

Ö 59: Aileler çocuklarını daha çok yüksek notlar almalarını destekleyecek çalışmalara ya da spora yönlendiriyor. Öğrenciler ders dışı yapılan değerler eğitimi etkinliklerine, proje çalışmalarına katılmak istemiyorlar.

Değerler Eğitimi Uygulamalarında Aileler Açısından Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 7 öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok karşılaştıkları güçlüklerin aileler bazında değerlendirmelerine yönelik verdikleri yanıtlara işaret etmektedir. Öğretmenlerin %32,1'inin herhangi bir güçlük yaşamadığını, ifade ederken %9,0'unun bu soruyu yanıtlamadığı görülmektedir. Öğretmenlerin %43,6'sı okulda verilen eğitimin evde devamlılığının sağlanması sürecinde ve katılımında güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %5,1'i ailelere ulaşmakta, %3,8'i ailelerin eğitimsizliği ve ailelerin akademik başarıyı daha çok önemsemesi nedeni ile güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 7: Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok karşılaştıkları güçlüklerin aileler bazında değerlendirilmelerine yönelik yanıtlarının f ve % değerleri

Değerler eğitimi uygulama konusunda en çok karşılaştığımız güçlükler nelerdir (aileler bazında)?	f	%
1. Herhangi bir güçlük yaşamıyorum.	25	32,1
2. Cevapsız	7	9,0
3. Ailelere ulaşmakta güçlük çekiyorum.	4	5,1
4. Okulda verilen eğitimin evde devamlılığının sağlanması sürecinde ve	34	43,6

katılımda güçlükler yaşıyorum.		
5.Ailelerin eğitimsizliği nedeni ile güçlük yaşıyorum.	3	3,8
6.Ailelerin, çocuklarının hatalarını kabullenmemelerinden dolayı güçlük yaşıyorum.	2	2,6
7.Ailelerin akademik başarıyı daha çok önemsemesinden dolayı güçlük yaşıyorum.	3	3,8
Toplam	78	100

Yalar & Yelken Yanpar (2011), 50 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmanın sonuçları, öğretmenlerin değer eğitiminin daha yararlı hale gelmesinde ailenin önemli bir rol üstlendiğine ve ailenin öğretmenle işbirliği yapmasının gerekliliğine vurgu yaptıklarına işaret etmektedir. Kurtulmuş, Tösten, & Gündaş'ın (2014) araştırma bulgularına göre öğretmenler değerler eğitimi sürecinde aile ile ilgili sorunlardan olumsuz yönde etkilenmekte, en çok okulda verilen eğitimin aile tarafından pekiştirilmemesi konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmektedirler. Bu bulgular Akbaş'ın (2004), Baydar'ın (2009) ve Halstead'ın (1996) araştırma bulguları tarafından da desteklenmektedir. Yine ailenin eğitimsizliği boyutunda yaşanan sıkıntılar Baydar (2009), Bolat, Balcıoğulları & Dikbaş (2007) ve Kurtulmuş, Tösten, & Gündaş'ın (2014) araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Kuş (2009), Meydan & Bahçe (2010), ve Yalar da (2010) öğretmenlerin değerler eğitiminde sıklıkla ailelere atıfta bulduklarını ifade etmektedirler. Yine Chou, Yang & Huang (2014), Çelenk (2003) ve Üner (2011) tarafından yapılan çalışmalarda değerler eğitiminde ailenin öğretmenle işbirliği yapmasının önemli olduğuna işaret edilmektedir. Konu ile ilgili olarak bazı öğretmenlerin yorumları aşağıdadır:

Ö 9: Aileler aile eğitimi için okula davet edilmekteler ancak katılım çok az olmaktadır.

Ö 19: Aileler değerlerin gerekliliğine inanmakla birlikte, fakat çocuklarını değerlendirirken akademik başarıyı göz önünde bulundurmaktadırlar. Bu da öğrencilerin gözünde değerler eğitiminin değerini düşürmekte, değerler eğitiminin arka planda kalmasına neden olmaktadır.

Ö 27: Aileler akademik etkinlikler dışındaki etkinliklere vakit kaybı ya da öğrencilerin başarısını engelleyici etkenler olarak bakıyorlar.

Ö 39: Aileler okulda yapılan çalışmalarını önemsemiyorlar. Evde pekiştirmiyorlar.

Değerler eğitimi uygulamalarında etkinliklerin uygulanması açısından karşılaşılan güçlükler

Tablo 8 öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok karşılaştıkları güçlüklerin etkinlikler bazında değerlendirmelerine yönelik verdikleri yanıtlara işaret etmektedir. Bu konuda, öğretmenlerin %42,3'ü güçlük yaşamadığını belirtmiş ve %9,0'da bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Öğretmenlerin %14,1'i materyal ve etkinlik bulmada, %9,0'u etkinliklerin gerçek hayatta uygulanması ve çocukların ilgisini çekmede, %5,1'i etkinlikleri programa yerleştirmekte ve yine %5,1'i bazı uygulamaları soyut olarak açıklamak zor olduğu için etkinlikleri uygulamakta güçlük yaşadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin ayrıca %3,8'i öğretmenlerin bu konuda eğitim alması gerektiğini düşündüğünü ifade etmektedir.

Tablo 8: Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok karşılaştıkları güçlüklerin etkinliklerin uygulanması bazında değerlendirmelerine yönelik yanıtlarının f ve % değerleri

“Değerler Eğitiminde Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler Nelerdir?”	f	%
1.Cevapsız	7	9,00
2.Herhangi bir güçlük yaşamıyorum.	33	42,3
3.Zaman ve mekan bulma, idare ile iletişim kopukluğu vb. konularda güçlük yaşıyorum.	12	15,4
4. Bazı uygulamaları soyut olarak açıklamak zor olduğu için etkinlikleri	4	5,1

uygulamakta güçlük yaşıyorum.		
5. Materyal ve etkinlik bulmada güçlük yaşıyorum.	11	14,1
6. Etkinlikleri programa yerleştirmekte güçlük yaşıyorum	4	5,1
7. Etkinliklerin gerçek hayatta uygulanması ve çocukların ilgisini çekmede güçlük yaşıyorum.	7	9,00
Toplam	78	100

Öğretmenlerin yarıya yakınının (33 öğretmen) konu ile ilgili yetersizlik yaşamadığı, 7 öğretmenin ise soruyu cevapsız bıraktığı görülmektedir. Bununla birlikte 38 öğretmen güçlük yaşadığını ifade etmiştir. Bazı öğretmenler etkinliklerin uygulanması konusunda güçlük yaşayabilmektedirler (Hassan & Kahil, 2005). Öğretmenler değerler konusunda en çok öğretme sürecinde sıkıntı çekmektedirler (Türk, 2009; Tokdemir, 2007). Türk Eğitim sisteminde değerlere büyük önem verilmektedir. Gerek okulöncesi gerek ilköğretim programlarının içeriğinde değerler eğitime yönelik ayrıca çalışmalar yapılmış, değerlere ve değer eğitime ayrıcalık tanınmıştır (Tezgel, 2006; MEB, 2013). Bununla birlikte bazı öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında güçlükler yaşadıkları görülmektedir. Yalar & Yelken Yanpar (2011), Özmen, Er & Gürgil (2012) ve Ferreira & Schulze (2014) öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda hizmetiçi eğitim taleplerinin olduğunu vurgulamaktadırlar. Tokdemir'in (2007) çalışmasında da öğretmenlerin değerler eğitimiyle ilgili teorik bilgiye sahip olmadıkları ifade edilmektedir. Öğretmenlerin değer öğretimi alanında yeterli beceriye sahip olmaları ve değerlerin nasıl öğretileceğini bilmeleri önemlidir (Baydar, 2009). Bu bakımdan, Veugelers'in de (2000) belirttiği gibi, öğretmenlerin öğrencilerinde geliştirmek istedikleri değerlerin farkında olmaları gerekmektedir. Şu halde, değerler eğitiminin hedefine ulaşması için eğitimcilerin üstlenmiş oldukları rolü gereğince yerine getirmelerinin (Dilmaç, 2002) önemli olduğu rahatlıkla söylenebilir. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında dikkate değer bir noktanın, öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili lisans eğitiminde herhangi bir ders almadan mezun olmaları (Yazıcı, 2006) gösterilebilir. Bu sorunları gidermek amacıyla görevde olan öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda eksikliklerinin giderilmesi, öğretmen adaylarına ise değerler eğitimi ile ilgili bir eğitim verilmesi yoluna gidilebilir. Konu ile ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıdadır:

Ö 25: Müfredat çok yoğun olduğu için değerlere yönelik etkinlikler yapmakta zorlanıyorum. Zaman sıkıntısı yaşıyorum.

Ö11:Okuldaki programa değerler konusunda etkinlik üreterek entegre etmek bana çok zor geliyor.

Ö 33:Değerler konusunda okuduğum kaynakları etkinlik şeklinde uygulamakta sıkıntı yaşıyorum. Piyasadaki kaynakların yetersiz kaldığını, kaynak, bilgi ve materyal bağlamında yeni kaynaklara ihtiyaç olduğunu düşünüyorum”

Ö52: Değerler konusunda ulaşabildiğim etkinlikleri sınıfta uyguladığım zaman çocuklar sıkılıyor, ilgilerini çekmiyor.

Ö 62:Değerlerle ilgili konular öğrenciler tarafından tam anlaşılamiyor. Etkinlikler uygulayarak öğrencilerime değerleri kazandırmaya çalıştığımda bunların öğrencilerim için soyut kaldığını, içeriğin özümsemediğini düşünüyorum.

Değerler Eğitimi Uygulamalarında Karşılaşılan Diğer Güçlükler Ve Öneriler

Değerler eğitiminde karşılaştığınız diğer güçlükler nelerdir?” sorusunu öğretmenlerinin %94,9'u (74 öğretmen) cevapsız bırakmıştır 3 öğretmen, öğretmenlerin eğitilmesi gerektiğini düşündüğünü (%3,8) ve 1 öğretmen de teknolojik aletlerin çok kullanılması ve ekonomik çarpıklıkların değerler eğitimi için güçlük nedeni olduğunu (%1,3) ifade etmiştir.

Bu soruların yanı sıra öğretmenlerden herhangi bir önerileri varsa kağıda not düşmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin %50'si herhangi bir öneride bulunmamış, geriye kalanların 28'i (%36) değerler eğitimi konusunda öğretmen eğitimi talebinde bulunmuş, 8 öğretmen ailelere bu konuda eğitimler verilmesi

gerektiğini, 3 öğretmen ise etkinliklere yönelik kaynaklara ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenin mesleki donanımının değerler eğitimin sınıfta uygulamaya yeterli olmaması, yaşanan en temel sıkıntılardan biridir (Akbaş, 2004; Özmen, Er & Gürgil, 2012). Öğretmenin, kendisinde öğretim faaliyetlerinde uygulanması istenilen değerler yoksa da bu değerlerin öğrencilere nasıl kazandırılacağını bilmiyorsa; öğretmen değerler eğitimi alanında, öğrencilere iyi bir model değil, tam aksine öğrencilerde bulunan mevcut değerlerin bile körelmesine ve hatta ortadan kalkmasına sebep olabilecek kötü bir model olabilir (Yazıcı, 2006). Bu nedenle öğretmen eğitiminin üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda ilköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimi verilmesini önemli buldukları ancak değerler eğitimi sürecinde birtakım güçlükler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %88,5'i okullarda değerler eğitimi verilmesinin önemli olduğunu ifade etmiş ve %97,4'ü okulda değerler eğitime yönelik uygulamalar gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler değerler eğitimi uygulamalarını daha çok sınıf içi etkinlikler sırasında gerçekleştirmekte, sorumluluk projeleri uygulamakta, broşür, afiş, pano ve sergi gibi görsel kaynaklar hazırlamakta drama ve tiyatro etkinlikleri düzenlemektedirler. Kaynak olarak en çok internetten yararlanmakta, konu ile ilgili kaynak kitaplar, görsel yayınlar ve hikâye kitaplarını vb. kullanmakta ve konu ile ilgili meslektaşlarıyla fikir paylaşımında bulunmaktadırlar. Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin yarıya yakını öğrencilerle çalışmakta herhangi bir güçlük yaşamadıklarını ifade ederken, güçlük yaşayanların en çok değerlerin soyut bir konu olmasından dolayı yaş gruplarına uyarlamakta güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunu daha sonra öğrencilerin davranışlarında beklenen değişikliği oluşturmada güçlük yaşayanların takip ettiğini, öğrencilerin yaşantılarında yeterince yer bulmadığı için isteksizlik gösterdiğini öğretmenler ifade etmişlerdir. Değerler eğitimi uygulamalarında aileler açısından karşılaşılan güçlükler incelendiğinde, öğretmenlerin üçte birinin herhangi bir güçlük yaşamadığı, diğer bir deyişle üçte ikisinin güçlük yaşadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını okulda verilen eğitimin evde devamlılığının sağlanması sürecinde ve aile katılımında güçlükler yaşadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ailelere ulaşmakta, "ailelerin yetersiz eğitimi ve akademik başarıyı daha çok önemsemesi" nedeni ile güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Değerler eğitimi etkinlikleri açısından ise öğretmenlerin yarıya yakını herhangi bir güçlük yaşamadığını ifade ederken, onda biri bu soruyu yanıtlamamıştır. Öğretmenler "materyal ve etkinlik bulmada", "etkinlikleri gerçek hayatta uygulama ve çocukların ilgisini çekmede", "etkinlikleri programa yerleştirmekte" ve "bazı kavramları soyut olarak açıklamak zor olduğu için etkinlikleri uygulamakta" güçlük yaşadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin üçte biri öğretmen eğitiminin gerekliliğini öneri olarak vurgulamıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlere değerler eğitimi konusunda seminerler verilmesi, sınıflara/yaş gruplarına veya branşlara göre ve çocukların ilgisini çekecek nitelikte değerler eğitimi etkinlik havuzu/uygulama örnekleri oluşturularak öğretmenlere ulaştırılması, öğretmenlerin değerler eğitime yönelik etkinlik ve materyal geliştirmesine destek olacak nitelikte eğitim olanakları sunulması, ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi ve öğretmen-aile iletişimine yönelik seminerler verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleştirme Derecesinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akbaş,O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.

Akpınar, B. & Özdaş, F. (2013). Teachers' Views on Value Education At Primary Schools: A Qualitative Analysis. *Fırat University Journal of Social Science*, 23 (2), 105-113.

Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.

Balcı, F.A. ve Yelken T.Y. (2010). İlköğretim Öğretmenlerinin “Değer” Kavramına Yükledikleri Anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 39, 81-90.

Baş, G. & Beyhan, Ö. (2012). Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10 (24), 55-77.

Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri Ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Bolat, H., Balcıoğulları, A. & Dikbaş, Y. (2007). Sosyal Bilgiler Derslerinde Yer Alan Değerlerin İşelleştirilmesine Yönelik Öğrenci Ve Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, Adana.

Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Chou, M.J., Yang, C.H. & Huang P.C. (2014). The Beauty of Character Education on Preschool Children's Parent-Child Relationship. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 143, 527-533. (The paper presented at 3rd Cyprus International Conference on Educational Research, CY-ICER 2014, 30 January–1 February 2014, Lefkoşa, North Cyprus).

Cihan, N. (2014). Okullarda Değerler Eğitimi Ve Türkiye’deki Uygulamaya Bir Bakış. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9 (2), 429-436.

Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim-Online dergisi*, 2 (2), 28-34.

Dilmaç, B. (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel.

Ferreira, C. & Schulze, S. (2014). Teachers' Experience of The Implementation of Values in Education in Schools: “Mind The Gap”. *South African Journal of Education*, 34 (1), 1-13.

Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and Teaching About Values: A Review of Recent Research. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169-202.

Hassan, E. K. & Kahil, R. (2005). The Effect of “Living Values: An Educational Program” on Behaviors and Attitudes of Elementary Students in A Private School in Lebanon. *Early Childhood Education Journal*, 33 (2), 81-90.

Kirschenbaum, H. (1995). *Enhance Values and Morality*. Boston: Allyn and Bacon.

Kurtulmuş, M; Tösten, R. & Gündaş, A. (2014). İlköğretim 1. Kademe Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12 (27), 281-305.

Kuş, D. (2009). *İlköğretim Programlarının, Örtük Programın Ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin Ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Meydan, A. & Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 20-37.

Milli Eğitim Bakanlığı(2013) *Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2010). 2010/53 sayılı Genelge, Ankara.

Özmen, C., Er, H. ve Gürgil, F. (2012). İlköğretim Branş Öğretmenlerinin Değerler Eğitime İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9 (17), 297-303.

Tarkoçin, S. Berktaş, D. & Balat, G.U. (2013). An Investigation into The Values of The Communication Which is Used in Classroom Activities by Teachers. *Pegem Journal of Education & Instruction*, 3 (2), 37-49.

Tepecik, B. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tezgel, R. (2006). *Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında İnsan Hakları Ve Değer Eğitimi*. II. Uygulamalı Etik Kongresi Bildiri Kitabı, 637-645, Ankara: ODTÜ.

Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değerler Ve Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Türk, İ. (2009). *Değerler Eğitiminde Saygı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Üner, E. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki 36-72 Aylık Çocuklara Farklılıklara Saygı Eğitimi Kazandırmanın Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Veugelers, W. (2000). Different Ways of Teaching Values. *Educational Review*, 52 (1), 37-46.

Veugelers, W. & Kat, E. (2003). Moral Task of The Teacher According to Students, Parents and Teachers. *Educational Research and Evaluation*, 9, 75-91.

Veugelers, W. & Vedder P. (2003). Values in Teaching. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 9, 377-389.

Yalar, T. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi Ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Yalar, T. & Yelken Yanpar, T. (2011). Değerler Eğitiminin İyileştirilmesi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi Ve Bir Program Modülü Örneğinin Geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (38), 79-98.

Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yiğittir, S. & Keleş, H. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40 (189), 144-154.